

Ομιλία του αείμνηστου Δημάρχου Απόστολου Τσεκούρα. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της πόλης των Καλαβρύτων στις 13-12-1970.

Θα προσπαθήσω να μεταφερθώ μαζί σας στις λίγες εκείνες στιγμές, τις μοναδικές και ανεπανάληπτες, που σε χρόνους πρόσφατους άφησαν τα σημάδια τους στον τόπο αυτό, που το πέρασμά τους με τους θρήνους και τις οιμωγές, το κρώξιμο και τις υλακές παρουσιάζουν μια εικόνα κολάσεως.

Τρία χρόνια τώρα, 13 Δεκεμβρίου 1943... Τον αγνό και αιθέριο αέρα της παρτίδας μας μολύνει η βρώμα της μπότας του ολοκληρωτισμού, μολύνουν οι αναπνοές των χιτλερικών τεράτων, των υπερανθρώπων αυτών της ατιμίας.

Μακριά στις γύρω περιοχές κροταλίζουν τα πολυβόλα και υψώνονται φλόγες, κατατρώνοντας τις σάρκες της.

Η ανησυχία, η αγωνία, το φτερούγισμα της λαχτάρας, το κρυφοκοίταγμα από τις γρίλιες των παραθύρων σε κάθε ύποπτο θόρυβο συνέχουν τις καρδιές όλων μας.

Το φθινόπωρο του 1943 ήρθε ενωρίς τούτο τον χρόνο. Τα δένδρα απογυμνώθηκαν από τα φύλλα τους και υψώνουν δεητικά προς τον ουρανό τους κλώνους τους. «Θεέ μου λέν, σώσε μας».

Έτσι, η φύσις προετοιμάζεται για έναν βαρύ χειμώνα. Γρήγορα-γρήγορα περνούν οι θλιβερές ημέρες για να 'ρθουν άλλες θλιβερότερες.

Ο Δεκέμβρης φαίνεται φορτωμένος με ανησυχίες. Ειδήσεις από γύρω καταφθάνουν στον τόπο μας που κάνουν το μυαλό μας να σαλεύει, να ψάχνει μέσα του να βρει λύσεις, να βρει δρόμους χωρίς κακά συναπαντήματα.

Φάλαγγες ξεκινούν και φιδοπερπατώντας στα βουνά μας, συγκλίνουν προς την πόλη μας. Μία αταραξία τις στιγμές αυτές μας καταλαμβάνει. Η αταραξία της αθωότητός μας, η γαλήνη τού ότι κανένα κακό δεν κάναμε, για να βρούμε κακό από τους ανθρώπους που έρχονται.

Βέβαια εχθρούς τους βλέπουμε, εχθρούς που βάνουσα πατούν την γη μας, την χιλιοδοξασμένη, αλλά δεν τους φοβόμαστε. Στεκόμαστε να τους αντικρίσουμε κατάματα.

Ξημέρωσε η Πέμπτη, 9 Δεκεμβρίου 1943. Στους δρόμους ακούγεται το σκληρό και κακόηχο πάτημα του κατακτητή, οι μηχανές του μουγκρίζουν. Με κρατημένη την ανάσα και τα μάτια μας στυλωμένα στα στυγνά πρόσωπα των πρωινών επισκεπτών, προσπαθούμε να διαβάσουμε την τύχη μας, τις σκέψεις τους για μας, αλλά εις μάτην. Βλέπουμε ομοιώματα ανθρώπων, όχι ανθρώπους. Βλέπουμε μάτια γεμάτα μοχθηρία και κακότητα, μάτια λύκων. Η καρδιά μας σφίγγεται, το στήθος φουσκώνει, αλλά η ελπίδα δεν μας αφήνει να χαθούμε. «Θα

βοηθήσει η Παναγιά», λέμε.

Το βράδυ έρχεται σκοτεινό, ο ουρανός λες και χαμήλωσε απότομα και έσμιξε με την γη, κρύβοντας τις γύρω βουνοκορφές.

Γύρω στην φωτιά, χωρίς φως, στο κάθε σπίτι μαζεύονται οι ένοικοί του. Μόνο η λάμψη των ματιών τους μαρτυρεί την σύναξή τους αυτή και το ελαφρύ θρόισμα από την φωνή τους διακόπτει την νεκρική σιγή.

«Τι έγινε; Το μάθατε; Στην Κερπινή, στους Ρωγούς, στην Ζαχλωρού, στο Μέγα Σπήλαιο, στην Αγία Λαύρα, κάψαν σπίτια, σκότωσαν κόσμο... Ποιούς; Δεν ξέρουμε. Τους έλληνες».

Το πέρασμα της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1943 πύρωνε από τα αποκαΐδια των πρώτων σπιτιών, που δέχτηκαν την προπομπό μανία των εχθρών, μα η ελπίδα της ζωής φούντωνε για λίγο τις φοβισμένες ψυχές μας από τα καθησυχαστικά λόγια του Διοικητή των Ούννων.

Έχει περάσει από ώρα τώρα, η ώρα της κυκλοφορίας, και στους έρημους Καλαβρυτινούς δρόμους μόνον οι κακόηχες βάρβαρες λέξεις των επιδρομέων ακούγονται ανακατεμένες και συνταιριασμένες με τα γαυγίσματα των τρομαγμένων σκύλων.

Τις δύο επόμενες μέρες μείναμε μαντρωμένοι μέσα στην πόλη με φύλακές μας τα αιμοβόρα τσακάλια του Χίτλερ. Η βουβαμάρα που απλωνόταν, η έλλειψη των ειδήσεων και το όργιο των φημών, άρχισαν να μπαίνουν σιγά-σιγά, έρποντας στις καρδιές μας, να θολώνουν τον νου μας, να σκορπούν ρίγη φόβου και αγωνίας στην ύπαρξή μας. Τα μάτια μας, οι εκφράσεις μας πονεμένες όσο ποτέ άλλοτε, ρωτούσαν να μάθουν. «Τι θα γίνει; Θα ζήσουμε; Θα κορεσθεί η μανία των σκοτεινών ανθρώπων με τα αποκαΐδια του τίμιου ιδρώτα μας ή... θα θελήσουν να στήσουν τη νέα τάξη των πραγμάτων πάνω στα κουφάρια μας;». Τέτοιες και χίλιες δυο άλλες σκέψεις μάς βασανίζουν, μας έριχναν κατάκαρδα τα βέλη της απελπισίας.

Η 12^η Δεκεμβρίου 1943 έσβηνε τα χαρτάκια από τα επίτοιχα ημερολόγια μας, βίαια τραβιόντουσαν σε μια εκδικητική μανία. «Να και σήμερα ζήσαμε». Στην ελπίδα αυτή και μια ακόμη προστέθηκε και μας έκαμε να αναπνέουμε. Ο Γερμανός Διοικητής αποχαιρέτησε τον Πρόεδρο της Κοινότητας λέγοντας «αύριο φεύγουμε».

Μια πλάκα βαριά και ασήκωτη φάνηκε να αλαφρώνει. Τι πλάνη όμως! Τα όνειρα της νύχτας αυτής δεν ήταν όνειρα ζωής. Φρίκη καλούσε τις εικόνες τους, φρίκη που παρέλυε και πέθαινε, που κρύωνε και πάγωνε το αίμα μας...

Να 'ταν τάχα το απωθημένο υποσυνείδητο που υλοποιούσε τις σκέψεις των αδίστακτων επιδρομέων ή η θεία πρόνοια που με σημάδια φοβερά έδειχνε το τι έμελλε να γίνει; Η νύχτα φεύγει, σπρώχνεται από το ζείδωρο φως της ημέρας. Μα γιατί; Γιατί; Στην Καλαβρυτινή γη σταμάτησε και απόστρεψε το βλέμμα του! Ένα βαρύ σύννεφο απειλητικό κάθεται, σκεπάζει κάθε γωνιά και κάθε τρύπα. Το κρύο κατεβαίνει από τα

βουνά και παγώνει ό,τι το όνειρο το νυχτερινό της φρίκης άφησε ζεστό. Τρίβουμε τα μάτια μας, ψηλαφούμε τους εαυτούς μας και απομένουμε έτσι, όταν... δαιμονικά άρχισαν να χτυπούν οι καμπάνες της Παναγίας.

Κάτι γινότανε... βέβαια, κάτι γινότανε.... Δεν ήταν κτύπημα αγάπης, δεν ήταν τραγούδι αναστάσιμο, όπως μας είχαν συνηθίσει μέχρι τώρα. Ποδοβολητά ακούγονται στις γειτονιές. Πόρτες υποχωρούν μπροστά στη βία, άνθρωποι τραβιόνται, σπρώχνονται, χτυπιούνται και ένα κοπάδι τρομαγμένο συνάζεται στην πλατεία... Παρόντες όλοι οι Καλαβρυτινοί. Μετά την πρώτη λαχτάρα του βίαιου ξεσηκωμού, ειρήνη βασιλεύει στα πρόσωπα τους. Οι παπάδες, οι δάσκαλοι, οι νοικοκυραίοι, οι εργάτες, οι έμποροι, οι υπάλληλοι, ξένοι και δικοί, όλοι παρόντες. Δεν λείπουν ούτε οι γυναίκες, ούτε τα παιδιά, ούτε μανάδες, ούτε γιαγιάδες και παππούδες. Μας πάνε στο σχολείο... Και εκεί χωρίζονται άνδρες – γυναίκες – παιδιά... Ο σπαραγμός του ζωντανού χωρισμού, πετρώνει τις καρδιές των ανδρών, μαλακώνει και λιώνει τις καρδιές των γυναικών, κ' ένα ξέσπασμα ανυψωμένο από την εγκαρτέρηση της Ελληνίδος παραμορφώνει τα αδρά χαρακτηριστικά τα Καλαβρυτινά: τα βιαστικά φιλιά, τα στερνά πικρά φιλιά, δίνονται και με στεγνά μάτια προχωρούμε προς την μοίρα μας.

Μία φάλαγγα ανθρώπων, που γί' αυτούς δεν θα ξαναβγεί ήλιος, ανεβαίνει την πλαγιά του Καπή, αφήνοντας το μυαλό και την αγάπη της στο Σχολείο, κοντά σ' αγαπημένα πρόσωπα, που μείναν εκεί... Μέσα σ' αυτήν 14χρονα αγόρια, αμούστακα βαδίζουν πιασμένα από το χέρι του πατέρα, νοιώθοντας σιγουριά... Σταμάτησαν στο χωράφι του Καπή...

Το νέο φυτρωμένο σιτάρι, πατημένο από τα πέλματα των Καλαβρύτων, φαντάζει τσακισμένα κορμιά. Γύρω φαίνονται στο φόντο του ουρανού Γερμανοί. Διακρίνονται τα στημένα και εστραμμένα προς το πλήθος πολυβόλα τους. Κάτω, μπροστά, απλώνεται η πόλις κ' αρχίζουν να φαίνονται τα σπίτια, καθώς το σύννεφο της ομίχλης έχει ψηλώσει, για ν' αφήσει την εικόνα την στερνή χαραγμένη ανεξίτηλα και δεμένη με τον κόσμο του Καπή.

Αντίθεση, στην άγρια ομορφιά του τοπίου της στιγμής αυτής παρουσιάζει η παρουσία των ξένων.

Τερατοειδή αίσθηση παρουσιάζει την ώρα αυτή η ύπαρξη στον χώρο αυτό των κανιβαλικών μορφών των αξιωματικών του Γ' Ράιχ.

Η ώρα περνά, το πρώτινο σύννεφο της καταχνιάς από στιγμή σε στιγμή το αντικαθιστά το πυκνό μαύρο νέφος της ερημώσεως. Από κάθε σπίτι, από κάθε γωνιά, ξεπηδάει καπνός, φωτιά, κ' όλος μαζί απλώνεται, σηκώνεται και φθάνει στα ουράνια. Τα πουλιά τρομαγμένα φεύγουν κοπαδιαστά μακριά από τον τόπο της συμφοράς.

Ακόμη μια φορά στην στερνή του στιγμή, την στιγμή του επιθανάτιου ρόγχου του ο γίγας που λέγεται ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ, στέλνει την ζεστασιά του, στέλνει το μήνυμα του πεπρωμένου με το άψυχο κορμί του

στον λαό του που μένει εκεί ψηλά στου Καπή, τραγικός παρατηρητής του ολοκαυτώματός του.

Πριν καλά –καλά συνέλθει από την ενατένιση ο κόσμος αυτός, πριν σκεφθεί πώς μέσα στον καιόμενο άψυχο κόσμο του βρίσκονται εκείνοι που αγαπά, πριν το αγέρι φέρει μέχρις αυτόν την κνίσα της θυσίας, άλλο κακό τρανότερο παραμονεύει την ίδια του την ύπαρξη.

Δεν φθάνει μέχρις εδώ, η θυσία, πρέπει να ολοκληρωθεί. Και να, από τον βωμό της θυσίας απ' την πόλη ξεπετάγεται καινούργιο αλλόκοτο σημάδι, ένα πράσινο φως σκάει ψηλά στον ουρανό. Τα αδηφάγα τέρατα παίρνουν θέσεις γύρω στο στριμωγμένο πλήθος και περιμένουν να ριχθούν σαν όρνεα πάνω του. Ένας ψίθυρος πού ολοένα δυναμώνει και γίνεται απειλητικός, αρχίζει από την μεριά του κόσμου. Η ένταση, η αγωνία, ο πόθος της ζωής αδελφώνεται στους τραγικούς αυτούς ανθρώπους και με μιας γεννούν το πνεύμα της αυτοθυσίας, της αγωνιστικότητας, σκληραίνουν τα χαρακτηριστικά τους, ορθώνεται, γιγαντώνεται μέσα τους η ελληνική ψυχή, η ΑΘΑΝΑΤΗ.

Φοβούνται με τη σειρά τους τα αιμοβόρα θηρία του Βορρά, καλύπτονται πίσω από την δύναμη των όπλων τους κι' αμέσως με ένα κόκκινο βάψιμο του ουρανού από καινούργιο σημάδι, ξεχύνουν την πυρακτωμένη συμφορά των βολίδων τους πάνω στην μάζα των συναγμένων Καλαβρυτινών.

Στιγμές απερίγραπτες ακολουθούν, στιγμές που βλέπεις τον θάνατο, να φοβάται τον ίδιο τον εαυτό του.

Δεν υπάρχουν βογγητά... Δεν ακούγονται παρακάλια. Στήθια ορθώνονται σαν βράχοι ακλόνητοι, να σταματήσουν την συμφορά. Φωνές περήφανες γλυκαίνουν τον πόνο της στιγμής και δίνουν διαβατήριο στους Ήρωες για την Αθανασία : «Αδέλφια για την πατρίδα μια φορά κανείς πεθαίνει. Ζήτω η Ελλάδα μας».

Σας απόηχος έρχονται τα ζήτω από χίλια τόσα στόματα να καλύψουν το κροτάλισμα των πολυβόλων.

Στις στιγμές που πέρασαν, ένας κόσμος έφυγε, έπαψε να ανασαίνει, ένας κόσμος όρθιος γκρεμίστηκε, σωριάστηκε. Πάνω του με κανιβαλικούς βηματισμούς παίρνει, αποτελείώνει ό,τι απόμεινε, το χέρι των βέβηλων. Ακούγονται πυροβολισμοί αραιοί, σφραγίζεται μ' αυτούς το απαίσιο έργο τους. Ένα βάρβαρο τραγούδι από χυδαία στόματα δειλών, λερώνει την θεία στιγμή του μαρτυρίου, προσπαθώντας να δώσει κουράγιο στα ανθρωπόμορφα τέρατα.

Φεύγουν – φεύγουν από του Καπή το χωράφι, τρέχουν να φύγουν για να μην τους πλακώσει το αίμα που μαζεύτηκε εκεί πάνω και που αδύναμη να το ρουφήξει η μάννα γη, το στέλνει να γίνει ποτάμι οργής και μίσους, να πνίξει μέσα τις βάρβαρες ορδές των «αναμορφωτών» της γης.

Ο τρελός χορός των μανάδων σταμάτησε. Στην ράχη του Καπή ξαναγύρισε η γαλήνη, η νεκρική γαλήνη.

Κάπου, πιο κάτω, μέσα στο Σχολείο, εδώ και αρκετή ώρα πνιγμένα τα γυναικόπαιδα από το καπνό και την φωτιά, παραδέχονται στις πόρτες και στα παράθυρα, πασχίζοντας τον λυτρωμό τους.

Μάνες κρατώντας σφικτά στην αγκαλιά τους τα παιδιά στρέφουν τα βλέμματα τους ικετευτικά στους χάλκινους στρατιώτες του Γ' Ράιχ, ζητώντας οίκτο γι' αυτά. Βλοσυροί, ακοίμητοι, απροσπέλαστοι στο δρόμο που ξετυλίγεται μπροστά τους, αυτοί δεν δίνουν σημασία.... Ανίδεες οι μάνες για την τραγωδία του Καπή, νοιάζονται για τα παιδιά μόνον. Δεν έχουν παρακάλια για άλλους, παρ' ότι σφίγγεται η καρδιά τους από την άγνοια τους για την τύχη των σπηριγμάτων τους.

Απ' έξω ρίχνει κρυφά βλέμματα προς το κλεισμένο γυναικοπαιδομάνι, ένας «άνθρωπος». Και αναρωτιέται κανείς τις στιγμές αυτές, υπάρχουν άνθρωποι εις τους απ' έξω;

Ναι, ήταν άνθρωπος, γιατί αλλιώς δεν εξηγείται το πώς τις στιγμές αυτές της εξαλλοσύνης, με χέρι σταθερό άνοιξε την πόρτα του σχολείου και παραμέρισε για ν' αφήσει να περάσουν μπροστά του τα γυναικόπαιδα. Δεν εξηγείται αλλιώς το γεγονός, ότι στέρησε από τον Χάρο τα θύματά του !! Το χέρι αυτό όμως του ανθρώπου την άλλη μέρα ήταν νεκρό. Ήταν αυτή που είχε κάνει, η τελευταία ανθρωπιά του. Οι γυναίκες τρέχουν αναμαλλιασμένες στον δρόμο, στα χωράφια, προς το ποτάμι, πάνε σαν τ' αγρίμια, να πιάσουν ριζιμιές, τρέχουν να γλυτώσουν. Τίποτα από ζωή δεν μένει πια στην πόλη... Ο θόρυβος και η οχλοβοή έχει από ώρα κοπάσει. Όλοι στον χώρο αυτόν της συμφοράς κρατούν την αναπνοή τους.... Προσπαθούν να καταλάβουν το μέγεθος της καταστροφής, μιλούν μόνον με τους εαυτούς τους, που αποζητούν τ' αγαπημένα τους πρόσωπα.... Την απόκοσμο σιγαλιά του βραδινού της 13-12-1943, μια σπαρακτική κραυγή, μια κραυγή που στ' αυτιά των άλλων ζωντανών ανθρώπων φθάνει σαν κλάμα και κατάρα μαζί, έρχεται να διακόψει.

Σιγούν όλοι για να ξεδιαλύνουν από πού έρχεται το τραγούδι αυτό του πόνου και του σπαραγμού. Κι' ύστερα σα ν' άνοιξε η γη κι έβγαλε από τα σπλάχνα της σκιές, άρχισαν να τρέχουν προς του Καπή την ράχη.

Κάθε φθάσιμο κι ένας πόνος, κάθε φθάσιμο κι ένας σπαραγμός.

Το κλάμα σ' όλους τους τόνους της απελπισίας, διακόπτει την φαντασία.

Γυναίκες αλλόφρονες, έξαλλες, με τα μαλλιά ξέπλεκα, φαντάζουν σαν ιέρειες ενός βωμού θυσίας ξένου.

Τα βήματά τους μια σέρνονται, μία τρέχουν, μία τρεκλίζουν σαν μεθυσμένα.

Τα κορμιά τους μια σκύβουν, μια αναταράζονται στον βυθό μιας ανήκουστης μουσικής καταστροφής. Τα χέρια τους μια υψώνονται στον ουρανό, συνοδευόμενα από κραυγαλέες κατάρες, μια ψάχνουν με πάθος στο σωρό της γκρεμισμένης ζωής για να βρουν κάτι δικό τους, ένα

κομμάτι από το είναι τους.

Τα πόδια τους βαμμένα κόκκινα από το γονάτισμα κοντά στους δικούς τους, μένουν κολλημένα στο έδαφος της τραγικής τους συμφοράς. Θολά τα μάτια τους, δεν μπορούν να συλλάβουν σ' όλη του την έκταση το θέαμα της φρίκης που αντικρίζουν. Παραλογίζεται ο νους, καρδιά δεν μένει στον τόπο της. Σ' αυτή την εικόνα της κολάσεως, μάνες σέφνουν τα παιδιά τους, γυναίκες τους άνδρες τους, αφήνοντας πίσω τους αυλάκια άλικά, και ψάχνουν να βρουν τόπο μαλακό, γη που θα σκεπάσει τ' αγαπημένα πρόσωπά τους και θα διώξει απ' τα μάτια τους, την σκληρή εμπειρία μιας θηριωδίας που πραγματώθηκε πάνω τους.

Κάθε μέρα σαν κι αυτήν, όσο κι αν πέρασε ο γητευτής χρόνος, δεν μπορούμε εμείς οι Καλαβρυτινοί να μην στρέψουμε τα βλέμματά μας προς την ράχη του Καπή, να μη κλείσουμε τα μάτια, αναπολώντας τις χαμένες εκεί πάνω μορφές και να μη οδηγήσουμε τα βήματά μας στον δρόμο της θυσίας τους και φωναχτά να τους πούμε : Τα Καλάβρυτα ζουν, υπάρχουν, τα κρατούν άνθρωποι που σαν κι εσάς δεν τους τρομάζουν οι θυσίες.... Είμαστε έτοιμοι και μεις με οδηγό την δική σας μεγάλη θυσία, να μείνουμε άνθρωποι, πολεμώντας με κάθε τρόπο την κτηνωδία, την θηριωδία των σκοτεινών δυνάμεων, που κάθε τόσο συμπράττουν, όπως τότε με σας, για να καταλύσουν το αδούλωτο Ελληνικό πνεύμα. Η εμπειρία μας απ' τη θυσία σας μας κάνει, σας το υποσχόμεθα, να κλείνουμε τ' αυτιά μας, στις σειρήνες των καιρών και να δουλεύουμε μαζί με τ' αγνά κι άξια παλληκάρια, που 'χουμε τώρα, για την προκοπή του τόπου μας, της Ελλάδος μας, για την ανθρωπιά του κόσμου της.